tionem compositi includere essentialiter mutationem, & per hoc à creatione distingui, verum est de generationibus, & eductionibus, ut regulariter contingunt; at absolutè loquendo, generatio, & eductio a mutatione præscindunt, & sine mutatione propriè dicta, quæ fit à privatione ad formam, contingere possunt, ut docet Scot. 4. dist.43. quæst.5. H. & I. & per dependentiam à subjecto, vel parte, essentialiter à creatione distinguuntur, non verò per mutationem subjecti, nam potest intervenire dependentia actionis à subjecto sine subjecti mutatione, & ita evenit, quando forma producitur in eodem instanti simul cum materia, ratione cujus simultatis concedimus, formam tunc dici posse cum materia concreatam, quatenus eductio formæ comitatur creationem materiæ; sed talis concomitantia non excludit à forma veram, & propriam rationem eductionis.

Resp. Fonseca loc. cit. quod licèt ad rationem eductionis non requiratur, quod materia præcedat tempore formam, requiritur tamen, ut præcedat ordine naturæ, & hac de causa formas Cœlorum, & Elementorum non fuisse eductas de potentia materiæ, quia simul ordine naturæ cum materia productæ fuerunt; Deus enim sua actione primario creavit totum compositum, & non unam partem priùs natura, quàm aliam; neque enim putandum est, Deum sua actione solùm produxisse materiam cum perfectis dispositionibus ad formam, & sic ex vi dispositionum resultasse formam substantialem, quæ solùm ratione potuisset materia ordine naturæ præcedere.

152 Sed hæc Resp. falsum assumit, nimirum, ordinem naturæ servatum non fuisse inter materiam, & formam elementarem, ac cœlestem, quantumcunque in eodem instanti productæ sint, Tum quia, ut refert Scot. 2. dist.12. quæst.1, sub A. ait D. August.13. Confess. materiam, quamvis simul tempore fuerit creata cum forma, priùs tamen origine fuisse creatam, Tum quia ex Scot. ibidem, materia est causa recipiens formæ, & fundamentum ejus, ergo saltem ordine naturæ semper præcedit in materia formam, nec sufficit prioritas rationis, quia causa realiter præcedit effectum, & fundamentum fundatum; Tum etiam, quia quantumcunque effectus sit coævus causæ, semper tamen causa dicitur natura præcedere effectum ob dependentiam effectus ab ea, nam dependentia unius ab alio semper arguit hunc ordinem naturæ prioris, & posterioris, ergo pariter in proposito, quantumcunque forma sit materiæ coæva, materia semper est prior natura forma ob hanc dependentiam; Tum denique falsum est, quod ait Fonseca, materiam præcedere debuisse eum præfatis dispositionibus, ut ordine naturæ diceretur antecedere formam, sufficit enim, quod actio divina prius natura intelligatur terminata ad materiam, creando, quum ad formam, educendo.

Resp. demum Suarez, ad rationem eductionis requiri, ut per distinctam actionem fiat forma, & materia, nam si per unicam actionem fiat totum compositum, verè totum creatur, nec forma de potentia materiæ educitur, & juxta hoc concedit quidem, formas Elementorum fuisse distincta actione productas, atque adeò realiter ex materia eductas, sed ait, formas Cœlorum fuisse eadem actione productas cum materia, atque adeò concreatas, non eductas, & sic passim Thomistæ loquuntur.

Sed hæc etiam Resp. falsum assumit, materiam nimirum Cœli, ejusque formam fuisse eadem actione productas, siquidem diversitas harum actionum deprehendi potest, tum ex diversitate terminorum, penes quos actiones distinguuntur, tum ex modo tendendi, quia ut terminatur ad materiam, tendit in rem per se subsistentem independenter à subjecto; ut vero terminatur ad formam, tendit in rem in alio existentem, & ab alio, ut à subjecto dependentem, tum demum ex prioritate, qua materia præcedit formam, ut causa receptiva, & fulcimentum ejus, unde actio productiva materiæ necessariò præsupponitur actioni productivæ formæ.

153 In oppositum objicies; Tum quia Cœlum, & Elementa in principio Gen. dicuntur creata, non genita; Tum quia corpora cœlestia sunt ingenerabilia, sicut & incorruptibilia; Tum quia in eodem instanti temporis composita ista fuere creata cum suis partibus, ita quod creatio primò terminavit ad totum, & consequenter ad partes, ergo ad summum formæ istæ dici possunt concreatæ cum suis compositis, & nullo modo eductæ; Tum tandem, quia cum creatur Angelus, non educitur subsistentia de potentia ejus; sed potius concreatur, ergo ita in proposito.

Resp. Cœlos, & Elementa dici creata, quia eorum materia tempore non præcessit, sed tunc simul fuit facta cum eis, unde ratione istius concomitantiæ, illa corpora dicuntur creata, & formæ concreatæ, qua ratione etiam homo dicitur à Scriptura creatus, licèt verè fuerit formatus de limo terræ. Ad 2. cælestia corpora sunt ingenerabilia, & incorruptibilia respectu agentium naturalium, non autem absolutè. Ad 3. nequit totum cum suis partibus una, & eadem actione produci, cum enim totum dependeat in esse à partibus, ita prius natura ipsæ supponuntur productæ antecedentes ad totum, totum verò dicitur terminus primus, primitate dignitatis, & adæquationis, non verò originis. Ad 4. supponendo nunc, subsistentiam naturæ esse modum positivum, difficultas est, an modi propriè dici debeant educi ex suis subjectis. Negat Suarez disp.15. Metaph. sect.3. affirmat Aversa quæst.20. sect.7. in fine, non enim dici possunt creari nec alio nomine eorum productio appellari, & revera saltem substantialiter inhærent, & sunt affixi rebus modificatis. Juxta primum dicendi modum, negandum foret paritas, quia forma non est modus; juxta secundum, negandum est assumptum.

154 Hic quæri solet, an in his corruptibilibus formis eductio sit formaliter earum unio cum materia, & actio eductiva eadem cum unitiva, an potius sint formalitates ab invicem ex natura rei distinctæ. Ex dictis, tum quæst.5. art.4. tum in articulo præcedenti, respondendum est, esse formalitates ex natura rei distinctas, & actiones diversas, important unio, & eductio diversos respectus, quia ut docet Scot. 4. dist.13. quæst.1. N. unio est respectus extrinsecus advenienS, eductio intrinsecus; sunt etiam diversæ actiones unitiva, & eductiva, quia sunt ad diversos terminos, nam terminus eductionis est forma secundùm suam entitatem, terminus unionis est ipsa relatio unionis, & quamvis in formis corruptibilibus isti duo respectus, & istæ actiones necessariò conjungantur, non propterea dici debent formaliter i entificari, quia, absolutè loquendo, in anima rationali separatæ videntur, ibi enim est unio sine eductione, & per potentiam Dei absolutam, etiam in forma corruptibili separari possunt, si Deus produceret formam talem in subjecto, se solo supplendo concursum sustentativum subjecti in genere efficientis causæ, quod nullam involvit repugnantiam, immò & ut modò conjunctæ formalitates istæ, ex hoc deprehenduntur distinctæ, quod unio supponit ex natura rei eductionem, nam unio supponit res uniendas, & ex vi unionis nihil recipit esse, nec forma, nec subjectum, sed supponuntur esse, at ex vi eductionis forma recipit esse in materia, & producitur in materia.

At contra hoc invehitur Suarez disp.13. Metaph.sect.9. num.10. & tract. de Gratia part.3. libr.8. cap.2. & cœteri Thom. Primò quia si essent distinctæ actiones, tunc productiva, seu eductiva præcederet unitivam, nam unio supponit, quæ uniri debent, atque ita forma corruptibilis prius existeret, quàm uniretur materiæ, & ita non educeretur de illa, hac enim ratione dicimus, animam rationalem non educi de potentia materiæ; quia in uno signo naturæ supponitur producta in se, in alio unita materiæ. Deinde eductio est productio formæ ex materia sustentante, at materia non potest sustentare formam sibi non unitam, ergo eductio ex sua ratione formali essentialiter includit unionem. Tandem sustentatio formæ in genere efficientis causæ, quomodo nunc accidentia Altaris sustentantur à Deo, & sustentatio ejusdem in genere materialis causæ, ex hoc differunt, quod sustentatio in genere efficientis causæ est influxus attingens existentiam termini, ex vi cujus terminus ipse non unitur causæ, at sustentatio in genere causæ materialis est influxus, ex vi cujus unitur causæ, ergo eductio, quæ est sustentatio formæ in genere causæ materialis, essentialiter includit unionem.

155 Resp. concedendo, esse diversas actiones, & ad diversos terminos, eductivam nimirum ad existentiam formæ, unitivam verò ad unionem ejus cum subjecto, & quia termini harum actionum ita se habent, ut existentia formæ supponatur unioni, concedendum est etiam, actionem eductivam præcedere unitivam, sed non idcircò dici debet in illo priori produci in se, & independenter a materia, quia in illa productione verè cum agente concurrit etiam materia sustentando, & licèt ista dependentia non includat formaliter unionem, includit tamen concomitanter, & exigitivè, quia talis productio formæ essentialiter a materia dependens necessariò coexigit in eodem instanti unionem ejus ad materiam, in quo forma materialis distinguitur ab anima rationali, cujus productio, cùm non sit à materia dependens, non necessariò simpliciter coexigit unionem ejusdem animæ cum materia; Et ratione hujus independentiæ dicitur anima prius in se produci, quam uniri, non quia in ullo signo priùs in se existat, sed quia independenter producitur a subjecto. Ad 2. non desunt, qui negent minorem, quia per potentiam Dei contingere posset, ut subjectum concurrat cum agente ad formæ sustentationem, & impediri a receptione. At licèt concursus sustentativus absolutè sumptus separari possit à receptivo, si v. gr. exerceatur in genere efficientis causæ, ut est modo de sustentatione quantitatis in Eucharistia, vel accidens assumeretur à Verbo, tamen concursum sustentativum in genere causæ materialis non putamus separabilem esse à receptivo; immò, ut mox dicemus, in hoc distinguitur à concursu sustentativo in genere efficientis causæ, quod hic necessariò non coexigit unionem cum causa, ille verò ex intrinseca sua ratione coexigit talem unionem; quare concedimus minorem, sed negatur consequentia, nam ex hoc non sequitur, sustentationem materialem essentialiter includere unionem; sed potius exigentiam talis unionis concomitanter. Ad 3. pariter negatur consequentia; cum enim dicimus sustentationem materialem in hoc distingui ab efficienti, quod ex vi materialis terminus unitur suæ causæ, non ex vi efficientis, id debet intelligi, non formaliter, quasi essentialiter includat unionem, sed tantum concomitanter, & coexigitivè, quatenus ad eam necessario concomitatur unio in eodem prorsus instanti temporis.

156 Secundò objicit; Tum quia, vel illa actio, qua fit forma materialis, est cum materiali concursu subjecti, vel non, si secundum, ergo est Creatio; si primum, ergo ex vi illius formaliter forma unitur subjecto, & fit in subjecto; Tum quia, dependentia, qua forma dependet à materia, formaliter est ipsa unio, ergo fiactio, qua fit forma materialis, est essentialiter dependens à subjecto, est quoque essentialiter unio; Tum tandem quia, ut forma subsistens non prius natura fit existens, quam subsistens, ita forma inhærens, non prius natura fit existens, quàm inhærens.

Resp.

Resp. illam actionem fieri cum materiali concursu subjecti, & ex vi illius concomitanter tantùm uniri subjecto, non formaliter, sicenim præscindit ab unione, & solùm respicit existentiam formæ absolutè sumptam. Ad 2. negatur assumptum, quia ex vi illius dependentiæ formaliter forma respicit materiam, ut subjectum ex quo, concomitanter, ut in quo. Ad 3. negatur assumptum, cùm enim tam subsistentia, quam inhærentia modi sint superadditi existentiæ accidentis, & substantiæ, prius natura supponetur subsistentia, & accidens existens, quam illa subsistens, & hoc inhærens, & ita etiam actio prius natura attinget existentiam rei, quam subsistentiam, vel inhærentiam, licet in eodem prorsus instanti temporis, quare argumentum potius nobis favet.

QUÆSTIO VIII.

De cæteris proprietatibus, & attributis materiæ, & formæ.

DE Unitate materiæ, ejusque potentia, & appetitu ad formas egimus in præcedentibus, nunc reliquas ejus proprietates, & attributa percurrere oportet, ubi etiam aliqua videbimus convenientia formæ, & ut distinctè, ac ordinatè procedamus, in varios articulos quæstionem distribuemus juxta varietatem proprietatum, & attributorum ejus.

ARTICULUS I.

An materia sit per se cognoscibilis sine ordine ad formam.

157 A Chillinus lib.1. de Elementis dub.10. Zimara Theor. 36. aliqui Averroistæ ex Aver. 1. Phys. 63. tenet materiam nullo modo cognoscibilem esse sine ordine actuali ad formam, idest, nisi habeat actum conjunctum, eò quod omnis cognitio sit ab actu; Consentiunt omnes illi Thom. qui materiæ negarunt actum entitativum. Recentiores verò, quia tenent, materiam includere essentialiter relationem ad formam, consequenter tenent, materiam non esse distinctè cognoscibilem à quocunque intellectu nisi per ordinem ad formam. Scotistæ quia tenent materiam habere actum entitativum, & potentiam non esse de essentia materiæ in primo modo, consequenter asserunt, quod in prima notione, & ut entitas absoluta, est cognoscibilis, etiam distinctè, sine ordine ad formam, at in secunda notione, & ut subjectum transmutationum, cognosci debere per ordinem, & habitudinem ad formam, ita P. Fabr. Theorem. 25. Sghem. quæst.13. digress.5. & alii passim. Dicendum est, quod licet pro statu ista materia sit solum cognoscibilis per ordinem ad formam, tamen absolutè loquendo, & ex natura potentiæ, est per se cognoscibilis sine tali ordine. Concl. est Scot. 2. dist.12. quæst.1. in fine. Quoad primam partem, ita probatur ex Doctor, forma est magis à nobis cognoscibilis, quam materia, sed forma non cognoscitur, nisi ex operationibus, ergo nec materia cognosci potest, nisi per ordinem ad formam, idest per transmutationem de una in aliam formam, ut ait Commentator; videmus enim unam formam post aliam, quia videmus novam operationem, quæ arguit novam formam, igitur subjectum transmutationis commune manet, & hoc est materia.

158 Quoad alteram partem probatur ex Scot. ibid. Tum quia est entitas absoluta, ergo est per se cognoscibilis distinctè sine ordine ad formam, quamvis enim sit entitas absoluta incompleta, hoc tamen non obstat, quin ab Angelo, & intellectu nostro ex natura potentiæ haberi possit de materia conceptus quidditativus sine ordine ad formam, sed tantum facit, quod haberi non possit conceptus quietativus, quod est commune etiam formæ ratione suæ incompletionis, ut docet Scot. 4. dist.12. quæst.1. L. Tum etiam quia de se habet actum entitativum, & non a forma, ergo etiam de se habebit propriam cognoscibilitatem sine ordine ad formam, quia intelligibilitas sequitur entitatem, cùm sit ejus passio, & sicut res se habet ad esse, ita ad cognosci. Nec obstat, quod materia sit essentialiter potentia receptiva formæ, ideoque cognosci nequeat sine ordine ad formam, quia, ut dictum est quæst.6. art.5. est essentialiter potentia tantum in secundo modo, & in secunda notione; Tum demum, quando inquiunt Adversarii materiam cognosci non posse sine ordine ad formam, vel loquuntur de ordine actuali, vel aptitudinali, in primo sensu id nequit asseri, quia si Deus materiam denudaret omni forma, ut est possibile, posset adhuc ab Angelo cognosci, cum adhuc retineret suam entitatem, & existentiam neque in secundo sensu; quia ordo ille aptitudinalis, & transcendentalis ad formas, non est formaliter entitas ipsa materiæ, sed entitas materiæ est radix, & origo talis ordinis, & aptitudinis ad formas, & quia hæc est entitas absoluta, ideò quidditativè cognosci potest, etiam sine isto ordine aptitudinali ad formam.

159 Sed contra hanc Concl. & primò contra primam partem arguunt Mercenarius 2. tomo Dilucidat. & Suarez disp.13. Met. sect.3. probando, quod licèt pro statu isto non sit per se cognoscibilis materia, methodus tamen eam cognoscendi non est analogia ad formam, ut Scot. videtur deducere ex 1. Phys. text.69. neque quoad si est, neque quoad quid est; quia Aristot. ibi non loquitur de analogia ad formam, sed ad materiam artefactorum, & hac analogia utitur ad inveniendum quid est materiæ naturalium, quia ex hac analogia posteà deducit definitionem materiæ primæ, quod sit subjectum potens ad omnes formas naturales, non verò ad inveniendum si est, ut Scot. velle videtur; methodus namque ad inveniendum si est, est contrarietas existens in transmutatione, unde text. 51. via transmutationis ostendit, dari materiam primam, & etiam non apparet absolutè loquendo, quæ, & qualis sit analogia inter materiam, & formam, quæ ostendat naturam materiæ; Et si dicatur materiam in hoc sensu cognosci per analogiam, & habitudinem ad formam, idest, per transmutationem de una in aliam formam, ut Doctor insinuat loc. cit. ex Comment. adhuc non satisfacit, quia mutatio substantialis occulta est sicuti forma, & ideo non per ordinem ad mutationem substantialem; sed ad accidentalem cognosci debet, & per ordinem ad subjectum ejusdem, qualis est materia artefactorum.

Resp. posse materiam, & immò debere cognosci pro statu isto ex comparatione, & habitudine ad formam, quia est subjectum ejus, & potentia receptiva illius, sicut æs, & lignum ad formas artificiales, & in hoc sensu explicat Aver. textum 69. unde hæc comparatio materiæ ad formam, sicut potentiæ ad actum, optimè explicat quid est materiæ, tamen cum ait Scotus, materiam cognosci à nobis pro statu isto per ordinem ad formam, intelligit per ordinem ad transmutationem de una forma in aliam, ut ibi se explicat, ex Comment. quæ transmutatio indicat nobis non tantum si est materiæ, quia sit inter contraria, & ideo manere debet commune subjectum, ut ait text.50. sed etiam quid est, nam ex hoc deducimus, esse subjectum commune contrariorum, & ex hac via deducit Philosophus tandem text.82. esse subjectum primum, & ideò falsum est, analogiam ad materiam artefactorum assumptam esse a Philosopho text.69. veluti methodum ad inveniendum quid est materiæ, cum potius assumpta sit, ut quædam similitudo, & exemplum sensibile ad manifestandam naturam materiæ prim. Et quamvis mutatio substantialis sit occulta ratione formarum substantialium, ratione tamen operationis earum arguimus, & novas formas, & novas transmutationes substantiales circa idem commune subjectum, quare Doctor non loquitur de transmutatione substantiali nudè sumpta, sed quatenus ratione quorundam accidentium sub sensum cadit.

160 Secundò arguunt Averroistæ, Achillinus loc. cit. & Piccol. lib.2. de materia cap.2. & Recentiores Thomistæ contra secundam partem, probando, quod absolutè loquendo, materia non sit cognoscibilis, nisi per ordinem ad formam, aut actualem, aut certè aptitudinalem, primo quia actus est causa cognitionis, & manifestationis, potentia causa ignorantiæ, & occultationis, materia est per se potentia, forma per se actus, ergo, &c. hinc Philosophus 7. Metaph.35. materiam dixit de se ignotam. Secundò mens est locus formarum 4. de Anim.tex.6. & 2. de Anim. tex.121. sensus recipit species sine materia, ergo tanto magis intellectus; & tandem res materialis, ut intelligantur, debet materia abstrahi. Tertio ait Philosophus 7. Metaph. 8. quod materia secundum se non est quid, nec quale, nec quantum, ergo secundum se nullum habet conceptum positivum, i em habet August. libr. de natura boni, cap.18. ubi ait, materiam per nullam speciem, sed per privationem omnis speciei vix cogitari posse; & lib.12. Confess. cap.5. ait de materia, conari nos cognoscere ignorando, vel ignorare noscendo. Denique materia est essentialiter potentia, & essentialiter relativa ad formam 2. Phys. 26. ergo absolutè loquendo, sine ordine ad formam, saltem aptitudinali, nequit intelligi, nec ullo modo explicari potest, quid conciperetur ab Angelo, v. gr. præciso à materia hujusmodi ordine ad formam.

161 Resp. ad 1. quod actus entis est causa intelligibilitatis, & non præcisè actus formalis, & sic è contra potentia objectiva est causa ignorantiæ, non subjectiva, & Philosophus 7. Metaph. 35. dixit materiam de se ignotam, tum quia de se est minimæ entitatis, ac proinde minimæ intelligibilitatis; tum quia pro statu isto eam cognoscimus per ordinem ad formam, ut ait Doctor. 3. dist.22. qu. unic. H. Ad 2. mens est locus formarum, idest specierum, & utique materia si per se intelligeretur, non se ipsa intellectum intraret, sed per suam speciem, ut contingit de quocunque alio intelligibili, præsertim materiali, & in hoc sensu entia materialia debent à materia denudari, ut intelligantur, idest, ab extensione, & materialitate, quod fit per abstractionem specierum, & planè argumentum hoc indignum est Auctore suo. Ad 3. ait Doctor 2. dist.12. quæst.1. H. quod non solum ait Philosophus, materiam non esse quid, nec quale, nec quantum, sed subdit, esse id, de quo singula horum prædicantur, per quod insinuatur, habere suum conceptum positivum, licèt nobis ignotum pro statu isto; nec D. August. dixit, per privationem omnis speciei, idest formæ, materiam reddi incognoscibilem, sed ait, in tali statu vix posse cognosci, per quod significavit difficultatem intelligendi materiam sine ordine ad formam, non impossibilitatem; nam ut ait Themistius 1. Phys. digress. magna de materia, materiam absolutè cognoscere esse difficillimum, quia sicut est minimæ, & imperfectissimæ entitatis in genere substantiæ, ita est minimæ cognoscibilitatis, & in hoc sensu quoque explicandus est 12. Confess. cap.5. Ad 4. falsum est assumptum, loquendo de materia in prima notione, ut patet ex dictis quæst.7. & Angelus, præscindendo ab illo ordine aptitudinali recipiendi formas, conciperet materiam, ut entitatem absolutam talis naturæ, ut sit exigitiva talis aptitudinis, veluti proprijq; passionis.

A R-

ARTICULUS II.

An materia sit ingenerabilis, & incorruptibilis.

162 COmmunis, & frequens responsio ad hoc quæsitum est, aliquid posse dici generabile, & corruptibile dupliciter, subjectivè scilicet, & terminativè; primo modo dicitur generabile, & corruptibile, quod subjicitur generationi, & corruptioni; secundo modo id, quod terminat generationem, & corruptionem, transeundo nimirum de non esse ad esse, per generationem, vel de esse, ad non esse, per corruptionem, & primo modo inquiunt, materiam esse generabilem, & corruptibilem, cum sit subjectum primum cujusque generationis, & corruptionis; secundo modo non, nam in hoc sensu sola forma, & compositum dicitur generabile, & corruptibile ex 1. Phys. 64.

At licet communis ista responsio verè tangat quæsiti solutionem, tamen modus loquendi non placet, nam dum inquiunt, materiam esse ingenerabilem, & incorruptibilem terminativè, & ita intelligunt Aristot. dictum text. 82. utique loquuntur de generatione, & corruptione in ratione productionis, non mutationis, & in hoc sensu inquiunt, generationem, & corruptionem formæ & compositio convenire, non materiæ primæ; sed hoc non benè dicitur, quia proprium subjectum generationis, & corruptionis in ratione productionis est compositum, est enim id, quod generatur, & corrumpitur 1. Phys. 64. ergo in hoc sensu compositum ipsum est subjectivè generabile, & corruptibile, non verò materia prima; Nec respondere valebit, quod quando appellant compositum generabile, & corruptibile terminativè, non subjectivè, accipiunt generationem, & corruptionem activè, ut sensus sit, compositum esse terminum actionis generativæ, vel corruptivæ. Non valet; Tum quia generabile, & corruptibile ex vi nominis significant passionem, non actionem; Tum quia si accipitur activè, cùm generatio, & corruptio sint actiones non solùm productivæ, vel destructivæ effectuis, sed etiam transmutativæ subjecti, poterit etiam materia prima dici generabilis, & corruptibilis terminativè, quatenus scilicet terminat actionem agentis in ratione transmutationis activæ; Tum tandem, quia, si generatio, & corruptio sumantur activè, & in ratione productionis, vel destructionis præcisè, sicut in hoc sensu compositum dicitur generabile, & corruptibile terminativè, ita è contra agens ipsum, & non materia prima, dici debebit generabile, & corruptibile subjectivè, quia nimirum in ipso funtantur generatio, corruptio, & actio, & ab eis denominatur, præsertim in via Scoti, unde Scotistæ magis errant, quàm alii, utentes hoc modo loquendi. Ut igitur rectè respondeatur quæsito, etiam in modo loquendi, adverti debet, generationem, & corruptionem posse sumi dupliciter; primo modo fusè, pro quacunque rei corruptione, vel desitione, quomodocumque contingat, & ita comprehendit etiam creationem, & annihilationem; secundo modo presè, & ita accipitur pro incæptione rei ex præsuppposita parte, vel subjecto, & desitione rei, remanente adhuc aliqua ipsius parte scilicet, vel subjecto; & in hoc secundo sensu adhuc potest sumi dupliciter, vel in ratione mutationis, vel in ratione productionis, ex Aristot. 1. Phys. 64. & Scot. 1. dist. 2. quæst. 7. R. & dist. 5. qu. 2. G. cujus distinctionis sæpius meminimus disp. 1. de Principiis in communi.

163 Dicendum est, materiam esse generabilem, & corruptibilem, latè sumpto vocabulo generationis, & corruptionis, & etiam presè sumpto, si accipiatur in ratione mutationis; si verò sumatur in ratione productionis ex præsuppposito subjecto, vel desitionis oppositæ, est prorsus ingenerabilis, & incorruptibilis. Conclusio tres habet partes, & faciliter quoad omnes probatur; nam in primis, quòd sit generabilis, & corruptibilis, latè sumpto vocabulo generationis, & corruptionis patet, quia cum sit ens creatum, ac proinde de se indifferens ad esse, & non esse, in hoc enim ens creatum distinguitur à Deo, quòd est ens summè necessarium, consequenter est à Deo creabilis, & annihilabilis, hoc enim est commune cuicunque creaturæ; sed quia inter entia creata, quædam sunt talis conditionis, ut cum solo concursu generali Dei non sint in perpetuum duratura, ut homo v. gr. semel productus, sine speciali miraculo in æternum perpetuari non potest; quædam verò talis sunt conditionis, ut semel producta possint deinceps cum solo concursu generali Dei in æternum durare ut communiter Theologi dicunt de Angelo, & Anima rationali, inter entia secundi generis est materia prima, nam licèt simpliciter, & absolutè possit à Deo annihilari, quia à Deo liberè conservatur, & de se indifferens est ad esse, & non esse; talis tamen est conditionis, ut continuante Deo exhibitionem solius generalis concursus ipsa in æternum duraret. Ratio enim, ob quam secundùm communem naturæ cursum entia creata desinunt, est contrarietas, immediata, vel mediata, quam ad invicem habent ratione dispositionum oppositarum, quas formæ substantiales exigunt pro sui conservatione; vel est naturalis quædam sequela, qua v. gr. ad corruptionem subjecti corrumpuntur accidentia, quæ extant in illo, sed materiæ nihil est contrarium, nec mediatè, nec immediatè, cùm indifferenter appetat omnes formas, & præterea in nullo subjecto est, ad cujus corruptionem ipsa naturaliter corrumpi debeat, & desinere, ergo secundùm communem naturæ cursum materia desinere non debet, sed in æternum duratura est cum solo concursu generali Dei.

164 Quoad 2. partem, nimirum materiam adhuc esse generabilem, & corruptibilem, si generatio, & corruptio presè sumantur, sed in ratione mutationis, faciliter probatur, quia est subjectum cujuscunque mutationis substantialis, tam acquisitivæ, quàm deperditivæ, ergo à generatione, & corruptione ita sumptis generabilis, & corruptibilis denominari debebit, cùm forma denominet subjectum, in quo est, juxta naturam suam; & in hoc sensu vocavit Philosophus ipse materiam generabilem, & corruptibilem 8. Metaph. 4. & 12. Met. 10. & modus hic loquendi propriissimus est, ut notat Bargius 1. dist. 2. quæst. 7. licet non sit in usu, quia mutationes subjectum propriè denominant, & non terminum, id quoque Manca concedit 1. Phys. quæst. 4. dub. 6.

Demum quoad tertiam partem, scilicet materiam esse ingenerabilem, & incorruptibilem, si generatio, & corruptio stricte sumantur, & in ratione productionis, vel desitionis oppositæ, non minori facilitate probatur, quia si materia prima, in hoc sensu generari posset, vel corrumpi, fieri posset ex præsuppposito subjecto, & in illud idem desinere, ergo jam non esset materia prima, quia non esset subjectum primum cujuscunque generationis, nec postremum cujuscunque corruptionis; sed materia prima esset illud primum subjectum, ex quo fieret, & in quod desineret, & illud esse deberet in hoc sensu ingenerabile, & incorruptibile, aliquin daretur processus in infinitum. Et in hoc sensu dixit Philosophus 1. Phys. 82. materiam esse ingenerabilem, & incurruptibilem.

165 In oppositum objicies 1. ad probandum, materiam jam productam non posse cum solo concursu generali Dei in æternum durare, ut Angelus, & Anima. Materia, ut existat, indiget consortio formæ, saltem ut conditionis necessario requisitæ ad connaturalitei existendum, ergo si separetur ab omni forma, per naturalem sequelam corrumpi debebit, nec ulterius poterit conservari sine speciali miraculo; Anima verò etiam separata à corpore, adhuc naturaliter conservatur sine speciali miraculo.

Resp. ex dictis superius quæst. 3. art. 1. materiam ad naturaliter existendum non indigere forma, ut conditione concomitante simpliciter necessaria, & sine qua ab intrinseco existere non posset; nam talis indigentia potius ortum ducit ex extrinseco Dei decreto, quàm ex natura intrinseca materiæ, & talis exigentia formæ in materia, ut existat, potius est naturæ universalis, quàm naturæ particularis ipsius materiæ, eò quia materia producta est ad constituenda composita ab Auctore naturæ, & non ad solitariè existendum, unde materia suæ naturæ relicta, etiam si ab omni forma separaretur, adhuc perseveraret in esse cum solo concursu generali Dei, quo prius conservabatur cum forma, nec aliud miraculum interveniret præter illam separationem, & ideò negatur, quod ad separationem omnis formæ materia statim interitura foret ex natura rei, ita quod indigeret adhuc speciali miraculo pro sui conservatione.

166 Secundò objicitur, esse generabilem, & corruptibilem, generatione, & corruptione presè sumpta in ratione productionis, vel oppositæ destructionis; quia materia licèt non consteat ex partibus essentialibus, constat tamen ex entitativis ad invicem continuatis, ratione cujus continuitatis dicitur una numero, sed hæc unio continuitatis corrumpitur, & generatur, quia partes materiæ possunt dividi, & iterùm continuari, ergo & unitas numerica materiæ generatur, & corrumpitur.

Resp. hoc argumentum valdè torquere, & Recentiores Thomistas, qui unitatem continuationis asserunt, esse modum quendam substantialem, & veteres Scotistas, qui totum integrale realiter à partibus distinguunt; planè neutri istorum difficultatem effugere omninò possunt, undè Hurtadus disp. 6. Phys. sect. 4. §. 41. valdè laborat pro solutione, frustra quoque Canonicus quæst. 9. 1. Phys. artic. 2. dub. 1. conatur evadere difficultatem, dicendo, hinc secundum sequi corruptionem materiæ quid, quia resolveretur in suas partes entitativas, omnibus illis adhuc remanentibus, illud vero dicitur simpliciter corrumpi, quod ita resolvitur in partes, ut aliqua illarum desinat esse, sed non satisfacit; nam sicut homo dicitur verè corrumpi, dum, ejus partes ab invicem separantur, etiam si nulla illarum in se desinat, quia corrumpitur tertia entitas, quæ ex eis unitis resultabat, aut saltem corrumpitur unio substantialis secundùm Recentiores, ita in casu nostro, si totum integrale dicit tertiam entitatem à partibus integrantibus distinctam, ut Canonicus insinuare videtur 1. Phys. quæst. 5. aut saltem unitas continuationis dicit modum substantialem, planè in ipsarum partium dissolutione, & discontinuatione aliquid ipsius materiæ desinere, & corrumpi necesse est, aut ipsam totalitatem, aut saltem unionem; at nos, qui totum integrale non distinguimus à partibus, & unitatem integritatis præter indivisibilia terminantia, nihil dicimus superaddere partibus, nisi meram præcisionem, & negationem continuitatis cum alia parte cum Scoto 4. dist. 12. quæst. 4. K. parùm urget difficultas, ut patet, sola restat difficultas de indivisibilibus materiæ, tam continuantibus, quàm terminantibus, quomodo illa destruantur indivisione materiæ, & ista de novo fiant, de qua agemus inferius disp. de Continuo.

167 Tertiò objicitur; Tum quia materia est causa corruptionis compositi, ergo ipsa quoque corruptibilis erit, nam propter unumquodque tale, & illud magis, 1. Post. cap. 2. Tum 2. quia agens naturale potest agere generando, & corrumpendo in perfectius, scilicet in compositum, ergo tantò magis in imperfectius, Tum 3. quia corruptibilium corruptibilia sunt principia 1. de Cœlo 61. ergo cum materia sit principium mortalium, corruptibilis erit; Tum 4. quia Aristot. ipse text. 82. ubi asseruit ejus ingenerabilitatem, & incorruptibilitatem, fassus est; esse generabilem, & corruptibilem, saltem per accidens; Tum etiam quintò, si materia non generatur, & corrumpitur, ergo generatio non est mutatio totius in totum contra Philosophum 1. de Gener. 24. Tum tandem ex hoc sequereturr esse nobiliorem forma, & composito, quæ ambo corruptibilia sunt.

Resp. negando consequentiam, ad probatorem diximus dub. 36. Instit. Log. propositionem illam habere veritatem in causis univocis, quando nimirum denominatio convenit utrique, causæ scilicet, & effectui, ut si manus est calida propter ignem, ignis est magis calidus; ita dici potest, manus est calida propter Solem, ergo Sol est magis calidus, & ita est in proposito. Ad 2. modus ille arguendi valet de passis contentis intra sphæram activitatis agentis, quod si potest in perfectius, potest etiam in imperfectius, at si imperfectius sit extra sphæram, ut in proposito, non valet; potest enim homo v. gr. hominem generare sed non murem, quia mus est extra sphæram activitatis ejus. Ad 3. Aristot. ibi non loquitur universaliter; sed indefinitè, ad quod sufficit, ut aliqua sint corruptibilia, scilicet forma, & privatio, non omnia. Ad 4. cum Philosophus dixisset, materiam esse per se ingenerabilem, & incorruptibilem; subdit, generari, & corrumpi per accidens, idest, ratione formæ vel privationis, quæ in materia incipiunt, & desinunt juxta varias expositiones. Ad 5. generatio est mutatio totius in totum capiendo totum cathegorematicè; idest, pro ipsa tertia entitate, seu pro ipsa totalitate, quæ includit unionem, non autem syncathegorematicè; idest, pro singulis partibus, ita Canonicus cit. ex Scoto in 4. dist. 11. quæst. 1. sub A. Ad 6. negatur consequentia; tum quia nobilitas simpliciter attenditur ex perfectiori gradu naturæ, non ex aliqua peculiari ejus conditione; tum quia major vel minor duratio non infert universaliter in his inferioribus majorem, vel minorem perfectionem; nam ut docet Scotus 2. dist. 1. quæst. 3. ex Aristotelis 1. Ethicorum cap. 5. non est perfectius, quod durat per decem annos; quàm quod durat per diem; Tum denique quando aliqua duo habent duas perfectiones alterius rationis, illud censetur simpliciter nobilius, quod habet perfectionem superioris ordinis juxta Scoti regulam 1. dist. 8. quæst. 1. ad 1. In proposito, materia habet incorruptibilitatem, forma, & compositum actualitatem, & hæc est perfectio superioris ordinis illa, atque ideò compositum, & forma sunt simpliciter nobiliores à materia.

ARTICULUS III.

An Materia sit causa corruptionis, vel potius forma.

168 AVicen. 1. suæ suffic. cap. 3. dicit corruptionem à contrario provenire, unde in ejus sententia res dicitur corruptibilis, quia habet contrarium. Canonicus 1. Phys. quæst. 9. art. 2. dub. 2. putat, primam, & præcipuam causam corruptionis esse formam, non materiam, à qua sententia non longè distant quicunque dicunt causam primam, & radicalem corruptionis non esse materiam, sed formam habentem contrarium per quod possit expelli, ut hinc astruant Cœlum incorruptibile. Communis affirmat, materiam esse primam, & intrinsecam causam corruptionis, ita D. Thom. 1. part. quæst. 66. art. 2. & 2. contra Gentes cap. 55. Scot. 2. dist. 12. quæst. 1. sub A. & dist. 14. quæst. 1. & 3. dist. 22. quæst. un. §. *Rationes, quas facium, &c.* cum eorum discipulis.

Pro decisione quæsiti notandum est, hic nos non quærere nec causam totalem, nec præcipuam corruptionis compositi, sed radicalem, & originariam, nam si de totali sit sermo, cum corruptio compositi fiat per separationem materiæ à forma, necessariò ambas includit, ut integrantes causam totalem corruptionis compositi, ea ratione, qua sunt abinvicem separabiles, si sit fermo de partiali, utraque in suo genere est causa partialis corruptionis, quatenus materia non satiatur forma ob ejus infinitam, capacitatem, & appetitum interminatum, nec forma satiat materiam ob ejus limitatam perfectionem, nam si satiaret, compositum incorruptibile redderetur, immò si loquamur de causa partiali præcipua, hæc est forma, ut notat Lichetus 2. dist. 12. quæst. 1. in solutione cujusdam contradictionis in Doctore apparentis, quia compositum simpliciter, & absolutè dicitur magis non esse per corruptionem formæ, quàm per separationem materiæ, quia ipsa forma magis dat esse composito; loquimur ergo de causa partiali radicali, & originaria, & de ista loquendo, ponitur talis conclusio.

169 Dicimus, materiam esse primam radicem, & originem corruptionis compositi. Ita Scotus loc. cit. & Aristot. pluribus in locis semper reducit causam corruptionis in materiam, ut 1. Cœli 20. 136. & 138. & 1. de Gener. 54. 2. de Gener. 51. & 54. 7. Metaph. 4. & 53. 8. Metaph. 4. & 19. 9. Metaph. 17. de longitudine, & brevitate vitæ cap. 2. ubi præsertim, cum causam corruptionis assignasset contraria, hæc tandem reducit in materiam. Probatur ita conclusio, duplex solet assignari communiter causa corruptionis, extrinseca una, & provenit à contrarietate; intrinseca alia, & provenit à contigenti, & dissolubili connexione partium intrinsecarum compositi; sed extrinseca reducitur ad intrinsecam, intrinseca verò reducitur in materiam, ut originem, ergo primarius radix, & origo corruptionis compositi est materia, non forma, aut contrarietas; probatur minor quoad primam partem, causam scilicet extrinsecam pendere ab intrinseca; Tum ex Doctor. cit. in 2. dist. 12. quæst. 1. ubi ait, non posse, nec debere assignari contrarietatem pro prima radice corruptionis, quia res non habet contrarium, ratione cujus sit corruptibilis, nisi quia habet aliquid intrinsecum, ratione cujus potest recipere contrarium, & formam oppositam illi, quam habet: idem habet 3. dist. 22. quæst. un. ubi ait, *quamvis mixtum corrumpatur, quia est ex contrariis non tamen esset mutua actio, nisi quia aliquid in potentia est, quod possit aliam formam recipere, & si etiam corpus simplex agat in simplex ratione contrarietatis, prima tamen radix est materia cum privatione, quæ est in potentia, ut transmutetur ad aliam formam*; Tum ex Aristot. cit. de longit. & brevit. vitæ, ubi cùm dixisset, *cui non est contrarium, impossibile, utique erit corrumpi*, ne quis cogitaret, contrarietatem esse primam radicem corruptionis, statim subdit; *impossibile esse materiam habenti non existere, aliqualiter contrarium*, quibus verbis manifestè docuit, causam extrinsecam corruptionis, scilicet contrarietatem, ab intrinseca pendere, ac originem ducere; probatur etiam minor quoad aliam partem, nimirum, quod intrinsecaquoque pendeat à materia velut à primaria radice; Tum quia, ut ait Doctor 2. dist. 14. quæst. 1. sub A. radix dissolubilitatis partium est materia, nam quando ex parte formæ esset necessaria connexio, semper tamen contingens est ex parte materiæ, quæ est potentia contradictionis, qua res potest esse, & non esse 7. Metaph. 22. & hoc non solùm, inquantum est in potentia ad aliam formam incompossibilem ei, quam habet, sed præcipuè inquantum est in potentia ad privationem formæ, quam habet; hinc enim præsertim dicit potentia contradictionis; Tum etiam quia, ut ait Doctor 4. dist. 12. quæst. 3. non potest agens naturale formam corrumpere, & consequenter neque compositum, nisi sit in materia capaci oppositæ formæ, aut oppositæ dispositionis; ergo prima radix corruptibilitatis formæ, & compositi est materia.

170 In oppositum arguitur 1. ex Canonico citat. Tum quia materia est per se incorruptibilis, ergo non potest esse causa corruptionis, quia tunc unum oppositorum esset causa alterius; Tum quia necessarium non est causa contingentis, ex 1. Prior. sed materia est ens necessarium, cum sit incorruptibilis, ergo non est causa contingentiæ, & corruptibilitatis compositi; Tum quia in causis præcisis, si affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis ex 1. Prior. sed causa præcisa, qua compositum est ens in actu, est forma, ergo causa præcisa non essendi in actu eidem, erit forma.

Respond. ad 1. negando Consequentiam cum sua probatione, nam non est causa corruptionis compositi, quatenus est incorruptibilis, sed inquantum corruptibiliter unibilis formæ ratione suæ potentialitatis; sic etiam Sol est incorruptibilis, & tamen est causa generationis, & corruptionis rerum. Ad 2. loquebatur Phil. 1. Prior. de propositionibus in bona consequentia; ita enim ex necessariis non sequitur conclusio contingens, alioqui absolutè falsum est, nam omnia entia contingentia ex Deo pendent, cui accedit, quod nunc dicebamus, materiam non esse causam corruptionis, quatenus in se necessaria est, sed quatenus unio eius ad formã contingens est. Ad 3. licèt forma sit causa præcisa, cur compositum sit ens in actu completo, & specifico, non est tamen causa præcisa, cur sit ens actu absolutè, & simpliciter, sive transcendenter, quia etiam materia est causa entitatis compositi, & intrinsecè illius constitutiva.

Secundò objicitur ex eodem. Nisi forma esse posset, & non esse objectivè, materia non esset possibilis subjectivè, ergo possibilitas subjectiva materiæ pendet ex objectiva formæ, quæ esse potest, & non esse virtute naturalis agentis, & hoc est præcipuum fundamentum Canonici.

Respond. negando assumptum, quia potius è contra res se habet, forma enim est possibilis destrui ab agente naturali, quia est in materia oppositæ formæ capaci, vel privationis; & extra materiam ab eo destrui nequit. Sed dices; si forma implicaret, materia quoque possibilis non esset, ergo possibilitas subjectiva materiæ pendet ex objectiva formæ. Respond. assumptum esse verum ob relationem transcendentalem, quam habet materia ad formam, nam relativa sunt simul natura, & actu, & potentia, quæ etiam ratione verum est dicere, quod nec etiam forma possibilis esset, si materia implicaret, quare ex hoc non magis deduci potest, possibilitatem materiæ pendere à possibilitate formæ, quàm è contra.

171 Tertio arguitur; Tum quia possibilitas principii intrinseci; quo res constat, arguit possibilitatem, & corruptionem principiati, ergo cum forma sit pars compositi, & de se possibilis destrui, erit etiam causa corruptionis compositi; Tum quia ait Aristot. 1. Phys. 68. formam solam sua præsentia, & absentia, sufficere ad generationem, & corruptionem, sicut solus nauta est causa salutis navis, & naufragii per suam absentiam, vel per præsentiam; Tum tandem ait Schaliger Exerc. 17. materia non est activa, ergo nequit esse causa corruptionis, & qualibet forma delectatur, ergo non appetit illam objicere, & per consequens non est causa corruptionis.

Respond. ad 1. probare tantùm, quod etiam forma est causa corruptionis, quod utique concedimus; at non probat, esse primariam radicem, nam hæc est materia, cùm ipsa quoque forma destrui nequeat ab agente naturali, nisi in materia. Ad 2. Arist. ibi non excludit materiam, ut patet ex ipso contextu, quare argumentum probat solùm, formam quoque esse causam corruptionis, & etiam esse præcipuam, sed non præcisam, aut radicalem.

Ad 3.

Ad 3. probat solùm, materiam non esse causam efficientem corruptionis, quia hoc est agens, contrarium inducens; neque esse causam per se, sed tantùm per accidens, quatenus non satiata forma, quam habet, appetit quam non habet, incompossibilem illi.

Quartò, Aristot. 1. de Cœlo text.20. probat, Cœlum esse incorruptibile ea solùm ratione, quia non habet contrarium, ergo sola contrarietas, vel sola forma contrarietatem habens est causa corruptibilitatis; probatur assumptum, quia sic arguit; Omne quod generatur, vel corrumpitur, ex contrario, & subiecto generatur, & corrumpitur, sed Cœlo nihil est contrarium, ergo, &c. ecce, quod in minori ex sola carentia contrarii, non vero ex carentia subjecti, aut materiæ, arguit, & deducit Cœli incorruptibilitatem.

Resp. immò potius ex modo arguendi, quo utitur Aristot. clarè deduci, contrarietatem non esse primam causam corruptionis, sed hanc pendere ex subjecto, & materia, ut docuit de long. & brevit. vitæ cap.2. & contrarietatem non reperiri, nisi ubi est materia; quare dum contrarietatis carentiam in minori assignat in Cœlo, consequenter subintelligit carentiam subjecti, nam sicut subjectum infert contrarietatem, ita carentia subjecti infert carentiam contrarietatis, alioquin contradiceret ei, quod dixit loc. cit. de long. & brev. vitæ, & argumentum foret in quatuor terminis, vel nihil probaret, dum in majori pro causa corruptionis assignat conjunctim contrarium, & subjectum, & in minori pro causa incorruptibilitatis assignat solam carentiam contrarii.

ARTICULUS IV.

An quantitas, saltem interminata, sit materia proprietas.

172 Celebris est Averroistarum sententia quantitatem esse materiæ coævam, & veluti proprietatem ab ea inseparabilem, quod ex Aver. desumpserunt 1. Physf. com.63. & in libr. de substantia orbis, dicunt tamen, quantitatem, ut in materia præcedit formas substantiales, esse interminatam, & variam, determari verò ab agentibus naturalibus juxta exigentiam formarum, quas inducunt; quod explicant exemplo materiæ artefactorum, præcedit enim utique signum cum sua quantitate omnes formas artificiales, sed ante adventum illarum, varia, & indeterminata est, sed ab Artifice posteà determinatur, & figuratur juxta exigentiam formæ, quam intendit inducere, sequuntur Averroistæ omnes, Achillinus libr.1. de Elementis, dub.17. Zab. libr.2. de Materia cap.9. Niphus 8. Metaph. disp.4. Zimara Theor. 46. Contaren. tom.1. qq. peripat. quæst.9. & quantitatem præcedere formas substantiales in materia, asserit quoque Suarez in Metaph. disp.14. sect.3. Hurtad. in Physica disp.6. sect.6. Aversa quæst.21. sect.7. & alii Recentiores, & videtur communis opinio Nominalium.

Opposita sententia communis est Thomistis, quam colligunt ex D. Thom. pluribus in locis, 1. part. quæst.76. art.6. sed præsertim quæst.11. de spiritualibus creaturis art.3. ad 18. & opusc.32. & Scotistis, quam colligunt ex Scot. 2. dist.3. quæst.4. & distinct.11. quæst.2. & dist.15. quæst.unic. ubi sub A. dicit, quantitatem esse proprietatem substantiæ corporeæ, & 4. dist.11. quæst.2. & dist.12. quæst.4. Et sicut subjectum quantitatis statuunt esse corpus, non materiam, ita consequenter affirmant, corea accidentia corporea immediatè inhærere composito; hìc verò singulatim nobis loquendum est de quantitate, quia de subjecto in universum omnium accidentium materialium disseremus initio Disputationis sequentis.

173 Dicimus, quantitatem neque terminatam, neque interminatam esse coævam materiæ primæ, neque illi immediatè inhærere, sed corpori, & composito. Conclusio communis est Thomistarum, & Scotistarum contra Averroistas, & Nominales, & cæteros Neotericos.

Primò probant hanc conclus. Faber Theor.30. Fuentes 1. Physf. quæst.2. diff.6. art.1. Sghemma digress.5. quæst.9. plurimis Aristot. testimoniis, nam in prædicamentis cap. de substantia dixit, accidentia primæ substantiæ in esse, & destructis primis substantiis, nihil illorum remanere; & 1. de Gener.23. & 24. ait, accidentia advenire enti in actu, & penes hoc distingui generationem ab alteratione, & 7. Metaph. text.4. docet, substantiam a toto genere præcedere accidens, natura, tempore, & definitione, quam auctoritatem satis urget Doctor loc. cit. 2. dist.3. quæst.2. sed quia hujusmodi testimonia probant in universum de omnibus accidentibus, unam desumimus specialem de quantitate ab omnibus ponderatam 4. dist.11. quæst.3. Ff. quam si levioris momenti putet esse Fuentes loc. cit. nos tamen arbitramur, esse cæteris urgentiorem, ait Arist. 5. Physf. text.8. subjectum generationis, quod est materia prima, non esse in loco, at si materia prima, ut subjacet generationi, haberet quantitatem, jam esset in loco, nam quantitas est ratio essendi in loco, ergo, &c.

Resp. Fuentes, ab hac auctoritate facilè se Adversarios expeditures, dicentes, materiam primam, ut subjacet generationi, non habere locum determinatum, de quo loquitur Aristoteles, sed indeterminatam, de quo ipse non loquitur, & subdit, hanc solutionem impugnari non posse ex ipso contextu. Sed optimè impugnari potest ex ipso contextu, si cum Doctor. loc. cit. ponderetur, intendit namque Aristot. ibi, subjectum generationis ut sic, non esse in loco, quia & si haberet quantitatem, ut non dicimus de corpore pro altera parte compositi, tamen non haberet eam, ut subjicitur generationi, quia quantitas non est ratio recipiendi terminum istius mutationis; at Adversarii statuunt quantitatem materiæ coævam, ut sit materia idoneum generationis subjectum, & receptivum formarum substantialium, ut infra patebit, adducendo eorum rationes, ergo in sententia Aristot. materia, ut subjectum generationis, quantitatem non possidet, nec illi hac ratione tribui debet, etiamsi ex alio capite conveniret, per quod etiam ruit solutio Contar. cit.

174 Secundò arguitur, destruendo fundamentum oppositæ sententiæ; intantùm enim ajunt, quantitatem esse materiæ coævam, quia ipsam putant esse ingenerabilem, & incorruptibilem, & eandem permanere in genito, & corrupto; at falsum est, quantitatem non generari, & corrumpi; Tum quia in generatione compositi absolutè necessarium non est, quod præcedat subjectum actu quantum, & quale, sed potentia solum 7. Metaph.32. ergo sicut in generatione novi compositi fit nova qualitas, ita etiam nova quantitas; Tum 2. quia si non fit nova quantitas, saltem fit nova terminatio quantitatis prioris, at hæc prioris quantitatis terminatio non erit, nisi nova quantitas ut notat Doctor. 4. dist.11. qu.3. Ff. nam terminatio prioris latitudinis erit nova linea, seu delineatio, terminatio profunditatis erit nova superficies, quæ sunt veræ species quantitatis; Tum 3. quia ad quantitatem verè, & propriè datur motus augmentationis, & diminutionis, in quibus nova quantitas producitur, & destruitur, ut innuit Scot. 4. dist.12. quæst.4. Nec respondere valet, augmentationem esse propriè motum terminatum, non ad quantitatem de novo productam, sed resultantem ex unione quantitatis alimenti cum quantitate viventis, nam hoc est contra Aristot. 1. de Gener. 41. ubi ait, in nutritione, & augmentatione viventis, quod *quantum oportet generari, & carnem*, sicut igitur nova caro verè generatur ratione nutritionis, ita & nova quantitas ratione augmentationis: est etiam contra retinentem augmentationis, quia augmentatio viventis si fit per solam continuationem quantitatis materiæ alimenti cum quantitate viventis, non erit vera, & propria augmentatio, sed potius quædam juxta positio unius quantitatis ad aliam, quo sensu etiam ignis augetur per juxta positionem lignorum, quæ tamen non est vera, & propria augmentatio secundum omnes Philosophos, qui ajunt unaniniter esse in solis viventibus, & fieri per veram actionem vitalem, quæ productiva sit majoris quantitatis in vivente, & non tantùm unitiva, vel continuativa unius quantitatis cum priori, quia hoc fieri potest per solam juxta positionem non vitalem, etiam secundùm omnes, & singulas illius, quod dicitur augeri, partes, ut magis in lib. de Gen. explicabitur; Tum tandem, quia etiamsi quantitas corrumpi nequeat per se, quia nullum habet contrarium, à quo destruatur, adhuc tamen corruptibilis est per accidens ad corruptionem subjecti, quomodo etiam corruptibilia sunt cætera accidentia, nullum habentia contrarium.

175 Tertiò quantitas est immediatum subjectum qualitatum materialium, qua mediante insunt substantiæ, sed accidentia quædam materialia necessariò insunt composito, ut subjecto inhæsionis, ergo in omnibus compositis quantitas non necessariò inhæret materiæ primæ, alioquin & cætera accidentia materialia quoque necessariò materiæ inhærerent; Major est communis omnium sensus, paucis discrepantibus, probatur minor, quia actus vitales materiales necessariò insunt toti composito, non soli materiæ, vel animæ, ut docet Scot. quodl.9. fub G. & nos dicemus posteà.

Denique nulla est necessitas ponendi quantitatem materiæ coævam: Nam vel ponitur, quia ipsa est ingenerabilis, & incorruptibilis, sicut materia ipsa, & hoc est falsum, ut supra dictum est; Vel ut extendat materiam ad hoc, ut secundùm diversas sui partes, diversas quoque partes formæ subjectet, & hoc supervacaneum est, nam materia extensionem habet partium, seclusa quantitate, entitativam, & substantiadem, quantum sufficit ad subjectandas diversas partes formæ, ut Scot. docet 2. dist.12. quæst.2. D. & nos latè probabimus disp. de Continuo quæst.1. art.1. Vel, ut sit idoneum subjectum actionis agentis naturalis, quod non agit nisi in quantum, & attingere nequit essentiam nudam materiæ, ut etiam Scotus significat 2. dist.12. quæst.2. fub F. & neque id urget, nam & si agens naturale per actionem alterativam agat inquantum, scilicet in compositum corrumpendum, & attingere nequeat essentiam nudam materiæ, per actionem tamen substantialem, & generativam attingit nudam materiæ essentiam, & ita explicat Lichetus Doctorem loc. cit. nam sicut materia est immediatè receptiva formæ substantialis, ita quoque est immediatè receptiva actionis substantialis ejusdem, ergo nulla potest afferri ratio cogens ad ponendam quantitatem materiæ coævam.

176 In oppositum objicies; Tum quia Aristot.3. Physf. ait, infinitatem quantitatis provenire ex materia, ejus autem determinationem a forma, & 4. Physf. ipsam materiam appellat indefinitum, & intervallum, & 7. Metaph.8. infinuare videtur, quantitatem primò inesse materiæ, eamque definiri, & determinari à forma; Tum quia commune est axioma, quantitatem se tenere ex parte materiæ, qualitatem verò ex parte formæ; Tum quia qualitates præcedunt in materia substantialem formam, ut præviæ dispositiones materiam proximè disponentes ad eam, ergo & quantitas præcedere debet, cùm hæc non minus necessaria sit ad informationem, quam qualitas.

Respond. ad 1. Arist. per illum loquendi modum solùm insinuare voluisse, quod sicut forma est ratio determinata composito recipiendi

piendi hoc, vel illud accidens, materia verò indifferenter est ratio omnia recipiendi, ita quoque materia est ratio recipiendi, composito quantitatem indeterminatè, sed forma ratio est recipiendi tantam, vel tantam, quia determinatio est à forma. Ad 2. commune illud axioma intelligendum est appropriatè, & non propriè, alioquin etiam in Cœlo materia foret, quod est contra Averroistas, & hoc ob similitudinem, quam habet quantitas cum materia, qualitas cum forma, ut notat Doctor 4. dist. 12. quæst. 2. D. sicut enim materia est proximum, & immediatum subjectum omnium formarum substantialium, sic quantitas est subjectum accidentalium, sicut materia non est de genere activorum, sed merè passiva, sic & quantitas: è contra verò sicut formæ est agere, sic & qualitates ponuntur activæ; sicut formæ est perficere, ita & qualitatis, & hoc fuit in causa, ut inde dictum sit, quantitatem se tenere ex parte materiæ, qualitatem ex parte formæ; quantitatem consequi materiam, qualitatem formam; hanc esse affectionem formæ, illam materiæ; non quod re vera quantitas sit materiæ proprietas. Ad 3. absolutè negatur assumptum, & si quantitas ita requiritur, ut proxima dispositio in materia ad recipiendam formam, veluti qualitas; planè sequitur, quod præcedere debet terminata, & illi formæ accommodata, non autem indeterminata, & varia, quia sic non determinaret materiam magis ad hanc formam recipiendam, quam ad illam, concomitanter, ergo tantùm se habet quantitas ad receptionem formæ substantialis.

177 Secundò obiicitur; Tum quia quantitas nequit à forma generari, quia ipsa non est quanta, non à quantitate, quia non est activa, non à qualitate, quia est posterior, ergo ingenerabilis est, & coæva materiæ. Tum quia compositum est quantum, ergo materia præexistit quanta, quia quantum ex non quanto fieri nequit 6. Physic. 2. Tum denique in homine manifestè patet, quantitatem non posse composito inhærere, quia accidens, quod est in composito, attingit simul unione sua formam, & materiam per modum unius, at quantitas nullo modo attingere potest animam rationalem ob eius spiritualitatem, ergo erit in sola materia.

Respond. quod sicut quantitas per se non corrumpitur, sed ad corruptionem subjecti ita neque per se generatur, sed ad generationem subjecti, scilicet corporis, vel compositi, dimanat ab eo, sicut cætera accidentia composito connaturalia, vel ratione principiorum physicè constituentium, scilicet materiæ, & formæ, vel ratione realitatis corporeitatis de genere substantiæ, ratione cuius totum constituitur capax trinæ dimensionis. Ad 2. negatur sequela, sufficit enim, ut partes præexistant extensæ entitativè, & substantialiter, ut ex eis compositum actu quantum constituatur, Arist. verò loc. cit. intelligitur de quanto ex additione partium integralium, lineam namque, ait, non componi ex punctis, nec superficiem ex lineis, at non loquitur de quanto ex constitutione partium essentialium. Ad 3. dicimus, in animatis quantitatem formam mixtionis consequi, non animam, & consequenter non in materia nuda, sed in composito ex materia, & forma mixtionis subiectari; argumentum valdè torquet negantes pluralitatem formarum in composito, & nobiscum convenientes in sententia de subiecto accidentium.

178 Tertiò, ut aliquid sit idoneum subiectum actionis materialis agentis, non sufficit, quod sit quomodocunque extensum, sed debet esse extensum impenetrabiliter, ergo ut materia constituatur idoneum subiectum actionis agentis materialis etiam substantialis, qua substantialis forma introducitur, debet esse antecedenter extensa per quantitatem. Resp. concedendo assumptum in ordine ad sustinendam actionem alterativam, negando in ordine ad substantialem, nam cum ab agente materiali forma substantialis, ita in materiam debeat introduci, ut cum ea compenetretur, sufficit in materia ad suscipiendam formam substantialem, & sustinendam actionem agentis sola extensio entitativa, & substantialis. Basol. etiam noster in 2. dist.12. quæst. 3. artic. 1. defendit quantitatem interminatam in materia, & melius aliis rem explicat, ac rationes solvit communiter adductas, quas, ut futiles, nos omisimus; sed cum ipse ponat, quantitatem in materia præcedere, ut dispositionem ad formam, cogitur eam admittere etiam ut terminatam, nam sicut eò, quia potentia receptiva materiæ est universalis, & indeterminata ad omnes formas, determinari debet ad hanc, & illam per has, vel illas qualitates, ita quia eius quantitas est interminata ad omnes formas, limitari, & determinari debet ante adventum formæ; rationes verò, quas pro sua opinione adducit, cum relatis coincidunt, vide disput. 5. de Gen. & Cor. quæst. 3. art.2. ubi rursus de hac re disputamus contra Contaren. & Zabar.

ARTICULUS I.

An materia ita sit proprium pati, ut nullo modo sit activa, & forma ita agere, ut nullo modo sit passiva.

179 Quidam absolutè intelligentes Aristot. dictum 2. de Gen. 53. *Materia est pati, & moveri, & movere autem, & facere alterius potentiæ*, materiam posuerunt prorsus passivam, omnem activitatem ab ea excludentes, & formam prorsus activam, & nullo modo passivam; ita Vasquez part. 1. disputat. 196. numerum 13. Hurtad. disput. 2. Physf. sect. 10. de Materia locuti sunt, licèt Hurtad. non assertivè penitus. Suarez ex altera parte disput. 13. Met. sect.4. num. 57. Aversa qu.20. sect. 11. Morisan. dist. 1. Physf. quæst. 8. & alii, licèt materiæ denegent actionem transeuntem, & omnem illam, quæ cum vera efficientia contingit; & mutatione physica; concedunt tamen actionem, quæ sit per simplicem dimanationem, & resultantiam in ordine ad proprias passiones, & modos, quæ omnia Auctores primæ sententiæ ponunt materiæ concreata.

Dicendum est, nec materiæ esse ita proprium pati, ut nulla prorsus activitas sibi competere possit, nec formę ita proprium agere, ut omnis activitas sit ei tribuenda, & omnis passivitas deneganda, Conclusio est Scoti loc. infrà citand. nam in primis, ut ex ipso colligitur 2. dist. 12. quæst. 1. & 2. materia talem habet activitatem, qualem habet quodcumque subjectum, vel quæcumque essentia in ordine ad proprietates suas, & modos in ordine ad relationes, quas nata est fundare, habet etiam activitatem, vel habere potest in ordine ad propriam cognitionem, causando, & imprimendo sui speciem, ut notat Lichet. ibi; quando igitur materia dicitur non esse de numero activorum, debet intelligi, ait Lichetus de activis, & passivis, quæ mutuò corrumpuntur, & generantur, & de qualitatibus consequentibus hujusmodi activa, & passiva, certum enim est, quod materia prima non potest producere aliquam formam substantialem effectivè, nec aliquam accidentalem per verum motum, & mutationem physicam, & realem, & denique materia dicitur passiva, quia ordinata est ad recipiendas omnes prorsus formas substantiales, & caret quacumque actione physica, & reali, non verò intentionali, qualis est productio specierum, & metaphysica, qualis est dimanatio accidentium connaturalium à proprio subjecto, abstrahens à motu, & mutatione.

180 De forma verò, licèt verum sit præsertim de substantiali, quod unaquęque est principium alicujus operationis, nam omne ens in rerum natura productum, & præcipuè completum, videtur ad aliquam operationem à natura destinatum, nec manet otiosum in hoc universo, per propriam formam, ut colligitur 1. Cœli 32. & 2. Cœli 50. & 59. & 3. Cœli text. ult. & 3. de Anim. text. 60. qua ratione ait Doctor 2. d. 12. q. 1. in fine ex Comment. quòd operatio semper arguit formam; id tamen non ita intelligendum est, ut omnis forma habeat virtutem activam suæ speciei communicativam, nam, ut notat Scot. 1.d.7. qu. un. V. aliquæ formæ mixtorum perfectorum sunt communicativæ sui, & aliquæ perfectiores illis non ita, sicut formæ corporum cœlestium, & formæ angelicę, cujus rei reddere rationem facile non est, ait Doctor; neque in eo sensu intelligendum est, ut ita præcisè sit ratio agendi, quòd nullo modo sit ratio patiendi, & recipiendi, cùm non solùm materia, sed forma quoque sit composita ratio recipiendi accidentia ei consentanea, cœterasque affectiones connaturales ex Scot. 2. d. 10. q. un. F. & d. 18. q. un. C. ubi ait; quoi per eandem formam, per quam res est hæc, per eandem quoque est susceptiva passionis consequentis naturam illius rei.

181 In oppositum obiicies 1. materiam nullo modo esse activam, quia materia dicitur pura potentia passiva, ergo nulla prorsus potest ei tribui activitas, & 2. Physf. materia, & efficiens non coincidunt, & sola forma dici solet ratio agendi, & operatio arguit formam. Confir. quia si materia esset activa, non esset necessarium agens extrinsecum ad productionem formæ, & materia producta fuit in rerum natura, ut esset subjectum omnis mutationis, ergo ex sua conditione solùm convenit ei potentia passiva, non activa. Denique omne agens est determinatum ad talem, vel talem operationem, at materia de se est prorsus indeterminata.

Resp. quòd sicut dicitur pura potentia per exclusionem solùm actus formalis, & specifici, non verò per exclusionem actus entis, ita excludit omnem operationem, cujus principiũ est forma physica, omnem nimirum actionem generativam, & corruptivam, omnem actionem physicam, & realem, sed non omnem operationem, quæ esse potest ab essentia rei, qualis est dimanatio metaphysica suarum proprietatum, & actio intentionalis per impressionem speciei in potentia; nam neque hujusmodi actiones quantitati denegantur, licèt communiter removeatur à numero activorum, & dum ait Aristotel. materiam, & efficiens non coincidere, ait Doctor 2. d. 25. qu. un. K. id debere intelligi de actione propria, ut distinguitur ab emanatione, & satis supra explicatum est, in quo sensu forma sit ratio agendi, & quænam sit operatio, quę arguit formam physicam, cui addimus, quod cum communiter dicitur, formam esse rationem agendi, id non tam intelligitur de forma partis, & physica; quàm de forma totius, & metaphysica, sumpta proquiditate, & natura rei. Ad confirm. valeret consequentia, si materia poneretur talem habere activitatem, qualem habet generans, & efficiens, at talem ei non tribuimus, & ideò ad rerum generationem se habet materiam solùm, ut subjectum, & præter materiam requiritur extrinsecum agens. Ad aliam dicimus; materiam in genere principii passivi esse ad omnes formas indeterminatam, at in genere principii activi determinata est in ordine suæ activitatis, nam ab ea non dimanant, nisi tales passiones, nec est impressiva nisi specierum ipsam representantium.

182 Secundò obiicies, formam non posse esse passivam, quia

formæ est agere, materiæ pati, forma est actus, materia est potentia, & hæ compartes physicæ in ratione actus, & potentiæ sunt ita alterius rationis, ut sint primò diversæ in genere physico ex Scot. 2. d. 12. qu. 1. E. Accedit, quod si materia ponatur quomodocunque ratio agendi, & forma ratio patiendi, eo ipso confundimus munera materiæ, & formæ.

Respond. neque pati esse ita proprium materiæ, neque agere formæ, ut hoc materiæ prorsus repugnet, & illud formæ, nam, & materia est suarum proprietatum effectiva, & anima suorum actuum receptiva; sed quia materia universalius est ratio patiendi, quam agendi, forma verò è contra, hinc factum est, ut absolutè dictum sit, formæ esse agere, materiæ verò pati; dicuntur etiam absolutè forma actus, materia potentia, quia considerantur, ut partes concurrentes ad constitutionem compositi physici, & in hoc concursu materia se habet passivè, forma activè, seu perfectivè; neque enim activitas, quam habet materia, qualiscunque sit, data est ei in ordine ad constitutionem physici compositi, sic enim solùm in ea consideratur passivitas; sed data est ei, vel in ordine ad proprias passiones, vel ad suam cognitionem producendam. Neque ob id confunduntur munera physica materiæ & formæ; Tum quia in constitutione physici compositi materia semper se habet, ut potentia, forma ut actus; Tum quia munus materiæ primæ est esse primum subiectum omnium formarum, & munus formæ est, ita esse actum, ut non possit esse primum subiectum, in quo sensu prorsus repugnat, munus unius alteri convenire, & in hoc sensu debet intelligi Doct. loc. citat. dum in ratione actus, & potentiæ vocat materiam, & formam primo diversa; & hunc esse sensum Doctoris colligitur ex eius verbis, dum inquit, quod si materia includeret aliquid actualitatis formæ, jam ipsa non esset primum receptivum, & si forma includeret aliquid passivitatis materiæ, jam ipsa non esset primum receptum.

DISPUTATIO TERTIA.

De principio materiali, & formali mutationis accidentalis.

1 *Post disputationem de principiis materiali, & formali mutationis substantialis, hic eadem principia inquirimus mutationis accidentalis; & sanè mirandum est, quare Expositores in his Physic. libris tam sint exacti in declarandis principiis mutationis substantialis, de principiis verò mutationis accidentalis nec verbum quidem faciant, quam tamen fatentur esse præcipuam passionem corporis naturalis, & naturam esse præsertim principium ejus, & in hoc sensu ab Aristotel. definiri 2. Phys. Hac igitur de causa disputationem præsentem instituimus, declarato namque subiecto adæquato motus, seu mutationis accidentalis, statim innotescit quoque adæquatum Philosophiæ subiectum; supponimus autem ex dictis ab initio præcedentis Disputationis; declarando naturam formæ substantialis, accidentalem formam esse actum secundum quid, & secundarium alteri inhærentem; veluti subiecto: cum quo unum per accidens constituit; supponimus etiam ex dicendis disputatione ultima horum librorum, hanc formam esse terminum ad quem motus, seu mutationis accidentalis, hæc enim ratione motus dicitur mutatio accidentalis, quia nimirum ad accidens terminatur.*

QUÆSTIO PRIMA.

Quodnam sit proprium, & adæquatum subiectum accidentium, ut indè cognoscamus proprium, & adæquatum subiectum motus.

DUæ extant celebres sententiæ, quarum singulæ pro tutricibus habent celeberrimas Scholas Averroistæ, & Nominales, quibus Neoterici subscribunt Suar. disp. 14. Met. sect. 3. Hurt. disp. 6. Phys. num. 8. Arriag. disp. 5. Phys. sect. 2. & alii asserunt subiectum proprium, & adæquatum quantitatis, & cæterorum accidentium, esse materiam primam. Thomistæ, & Scotistæ defendunt, esse corpus, sive simplex, sive ex materia, & forma compositum, quarum Scholarum, vel plurimum dissentientium, in hac controversia unio concors maximum inditium esse debet huius veritatis. Auctores tamen primæ sententiæ non eodem modo eam intelligunt, & defendunt; quidam enim eorum absolutè tuentur, materiam nudam se sola esse sufficiens accidentium subiectum absque consortio formæ, & merè concomitanter formam se habere in materia ad receptionem accidentium, unde cum nullo modo receptio accidentium pendeat ex unione materiæ cum forma, asserunt consequenter, forma veteri abeunte, eadem accidentia remanere in genito, quæ fuerant in corrupto; & hic est frequens modus, & ingenuus magis tuendi hanc sententiam. Alii verò ad evitandas difficultates, sed præsertim manifestas Arist. auctoritates, testantes, subiectum motus, & accidentium esse ens simpliciter, & in actu, dixerunt materiam esse quidem subiectum inhæsionis accidentium, non tamen nudam, sed ut prius unitam formæ, itaut in recipiendo, & sustinendo accidentia dependeat a forma substantiali, vel tanquam à causa formali extrinseca, quasi illius existentiam fulciente ad illa sustentanda, ut Conimb. 1. de Gen. cap. 4. quæst. 4. art. 1. vel saltem tanquam à conditione, sine qua forma accidentalis non reciperetur in materia, nam talis est ordo ex natura rei inter formam substantialem, & accidentalem, ut in eodem proximo, & immediato subiecto inhæsionis omnes quidem recipiantur sed prius substantialis, deindè accidentalis, ita quod illa mediat non veluti subiectum recipiens formam accidentalem, sed veluti conditio disponens materiam ad eam recipiendam, ita Zabarel. de communi rerum gen. & interitu capite nono, quem sequitur Bargius 1. de Gener. quæstione sexta, asserens (quod peius est) hanc fuisse Scoti mentem; Aresf. & Contar.

3 Pro intelligentia quæsiti notandum est, hic sermonem non esse de accidentibus quibusdam imperfectis, & incompletis, quæ non sunt, nisi via quedam in terminum, nam hæc in materia recipi nulli dubium est, ut de generatione substantiali patet, & unione, quæ accidentia sunt relativa, sed sermo est de accidentibus completis, & perfectis, ut sunt quantitas, albedo, frigiditas, & cætera accidentia materialia, præsertim absoluta, ita notavit Trombeta 2. Metaph. quæst. 5. art. 2. in fine; & Canonicus 1. Phys. quæst. 9. art. 2. dub. 1. ad 1. Rursus cum duplex sit subiectum inhæsionis, cui nimirum proximè, forma inhæret, ac denominationis, quod scilicet, non formam immediatè in se recipit, sed tantum illius denominationem quo sensu totum denominatur ab accidente parti inhærente, aut essentiali, aut integrali, nam homo dicitur formaliter intelligens per intellectionem animæ inhærentem, & simus, vel crispus ob similitatem, & crispitudinem naso, & capillis inhærentem; hic non est quæstio de subiecto denominationis, fatentur enim omnes hoc esse compositum, sed de subiecto inhæsionis; Quod iterum cum sit duplex, proximum, & adæquatum, cui scilicet, proximè, & adæquatè accidentia inhærent; remotum, & inadæquatum, cui scilicet, inhærent ratione proximi, & adæquati, quæstio vertitur de subiecto proximo, & adæquato.

4 Dicimus subiectum accidentium materialium Quod, proximum, & adæquatum esse corpus substantiale, sive simplex, ut multi probabiliter putant, esse Cœlum in sententia Aristotel. sive ex materia, & forma compositum. Materia verò, & forma dici possunt singula subiectum Quo, inadæquatum, & remotum, materia quidem subiectum Quo indeterminatum, forma verò determinatum. Conclusio est D. Thomæ, & Scoti locis citatis quæst. ultima, disput. præcedentis art. 4. cum suis affectis, quam ex antiquis Regent. Parisiens. 1. de Gen. & Cor. quæst. p. quæstiunc. collat. 4. ex Recentioribus egregiè tuentur Ruvius 1. de Gen. cap. 4. tractat. 3. quæst. 8. & Ragul. disputat. peripat. 18. Fab. theor. 75. cap. 5. & rursus 8. Metaph. disput. 3. cap. 2. Cavellus disput. 1. de Anim. sect. 17. & alii: explicatur prius Conclusio, deindè probabitur: cum ergo dicimus, compositum esse subiectum accidentium, non utique accipimus totum syncathegorematicè, ut benè advertit Ragul. citat. quasi singulæ partes totius accidentium partem in se recipiant, sed accipimus totum cathegorematicè, pro tertia nimirum entitate ex materia, & forma constituta; cum autem quicquid habet totum, id habeat ratione partium originaliter, & principiativè, consequenter etiam partes erunt ei rationes recipiendi accidentia, materia erit ratio recipiendi universalis, & indeterminata in ordine ad accidentia omnia, forma vero erit ratio determinata recipiendi hęc accidentia, & non illa, ut ex Scoto colligitur 2. dist. 18. q. un. sub, C, & in hoc sensu dicuntur subiecta quibus, inadęquata, & remota.

Solet hęc Conclusio probari variis Arist. auctoritatibus, & rationibus; Tum quia prima substantia primò substat accidentibus, & ea corrupta, nihil remanet ex cap. de substantia; Tum quia Arist. 1. de Gen. text. 23. distinguit generationem ab alteratione, quia subiectum alterationis est compositum, generationis materia prima; Tum quia substantia à toto genere est prior accidente 7. Met. tex. 4. Tum etiam quia totum per se supponitur toti per accidens; Tum denique quia maiorem affinitatem habet, & proportionem cum materia prima forma substantialis, quam accidentalis, atque adeò immediatè uniri debet; At quia rationes huiusmodi, & auctoritates facillimè evaduntur ab eis, qui asserunt, receptionem accidentium in materia dependere ab unione eius cum forma, undè fatentur, in materia prius recipi substantialem formam, & deindè accidentalem, aut ex indigentia materiæ, quam habet substantialis forma ad existendum, aut ex ordine naturali illarum formarum in informando idem commune subiectum; hinc rationes adducere conabimur, quæ contra omnes Adversarios urgeant.

5 Prima. Subiectum proximum, & adæquatum motus, est subiectum proximum, & adæquatum accidentium, sed corpus, & compositum est subiectum proximum, & adæquatum motus, non verò materia prima, ergo &c. probatur maior, nam idem est subiectum motus, & termini motus, ut idem est subiectum calefactionis, & caloris, quia subiectum movetur propter terminum acquirendum, terminus autem motus, ut à mutatione substantiali distinguitur, est forma accidentalis ex 5. Phys. 8. Probatur quoque minor ex eodem 5. Phys. 3. ubi Aristot. explicans subiectum proprium, & adæquatum motus cum suis terminis, ita loquitur, *alterum est, quod primum movetur, & in quod movetur, & ex quo, ut lignum, calidum, & frigidum*, & volens explicare, quodnam ex dictis sit subiectum motus, ait, *motus manifestum est, quod in ligno est*. Nec respondere valet subiectum motus esse compositum, non ratione totius, sed ratione partis, scilicet materiæ; Non valet, quia totum ratione partis est subiectum solum denominationis, non inhæsionis, at Arist. ibi loquitur de subiecto inhæsionis, quia loquitur de subiecto, quod transit à termino quo ad terminum ad quem, hoc autem est subiectum inhæsionis, & ipsa verba Arist. id apertè demonstrant, ait enim, *motus manifestum est, quod in ligno est*, accidens autem non dicitur inesse subiecto denominationis, sed inhæsionis.

6 Secunda ratio deducitur ex Scoto in 2. d. 18. quæst. unic. sub D. quam cœteris solidiorem existimamus, & veluti fundamentum nostræ sententiæ statuimus, nec ab ullo Auctore adducitur, quem viderimus. Si materia prima est proprium subiectum inhæsionis omnium accidentium, ergo nullus erit motus violentus in rerum natura, quod est contra omnem Philosophiam, probatur consequentia, quia ex dictis disp. præc. materia nullam formam recipit violenter, sed vel naturaliter, vel saltem neutraliter, ergo cum motus dicatur neutralis vel violentus juxta inclinationem, vel repugnantiam subiecti ad formam recipiendam, si materia ad nullam formam habet violentiam, sequitur manifestè, quemlibet motum futurum naturalem, vel saltem neutrum, & sic dum aqua calefit, motus ille naturalis erit, vel saltem neuter. Si dicatur, motum illum in ordine ad materiam utique esse naturalem, dici tamen violentum in ordine ad aquam, quæ est subiectum denominationis. Contra, ergo motus ille simpliciter, & per se naturalis erit, vel neuter, secundum quid tantum, & per accidens violentus, quia violentia, & naturalitas in motibus, simpliciter, & per se attenditur in ordine ad id, quod per se movetur, non in ordine ad id, quod movetur per accidens, & ratione alterius, si enim mobile per se habet inclinationem ad illam formam, motus est naturalis simpliciter; si repugnantiam, est violentus, sed mobile per se per adversarios est materia, non aqua, quia caliditas recipitur immediatè in materia, ut in proprio, & adæquato inhæsionis subiecto, ergo motus iste simpliciter, & per se naturalis erit, non violentus.

Si dicatur, quod est violentus etiam in ordine ad materiam, non quidem nude consideratam, sed quatenus formæ aquę subiacet, & eius qualitatibus, quia calor formam incompossibilem in materia reperit, nempè frigus, ac proindè materiæ frigus sustinenti est quodammodo violentus. Contra; Tum quia id est prorsus per accidens, ut monet Doct. loc. cit. naturalitas autem, & violentia per se, & simpliciter attendi debet ex eo, quod est per se materia, non ex eo, quod ei accidit, ut est esse sub hac, & illa forma, sub his, & illis dispositionibus; Tum quia sic dicere posses eodem modo, dum ex aqua generatur ignis, materiam violenter transmutari ad formam ignis, quia hæc forma sibi repugnat, ut est sub illa, quod tamen à nemine dicitur, quia forma aquæ accidit ei, inquantum est susceptiva formæ ignis; Tum quia materia non est subiectum capax unius formæ, quatenus est sub alia, sed absolutè, ut ab ea præscindit ergo si est subiectum inhæsionis, omnium accidentium capax, non debet dici violenter calorem recipere modò, quia prius erat sub frigore, quia accidit ei calor, vel frigus in ratione receptivi; Tum tandem motus dicitur violentus ob repugnantiam intrinsecam mobilis, seu subiecti ad formam, non ob extrinsecam, & accidentalem, at repugnantia, quam habet materia aquæ ad calorem, est solum extrinseca, & accidentalis, proveniens nimirum à frigore, sub quo actualiter manet, ergo non sufficit ad hoc, ut motus dicatur ei simpliciter, & absolutè violentus.

7 Tertia ratio sumitur ex Scot. quodl. 9. G. ubi docet ex Arist.

in principio de sensu, & sensato, quamlibet operationem sensitivam esse primo compositi ex materia, & forma, sicut proprii receptivi, non enim ipsa anima est immediatè receptiva visionis, sed ipsum organum, quod est compositum ex anima, & determinata parte corporis, est proximum suscepitvum visionis, idque docuit Arist. 1. de Anim. text. 66. Respondent, has operationes esse totius coniuncti, ut principii operativi, non verò subiecti receptivi, ita enim sunt solius materiæ. Contra, huiusmodi operationes sensitivæ sunt immanentes, ergo si sunt totius coniuncti, ut principii agentis, erunt etiam eiusdem, ut subiecti recipientis; probatur Consequentia, quia actio immanens per hoc à transeunte differt, quod recipitur in passo ab agente diverso, at illa recipitur in eodem agente, à quo producitur. Respondent, ad hoc, ut dicantur immanentes, non esse necessarium, quod in eodem organo adæquatè recipiantur, sed satis esse, quod in materia recipiantur, quæ est illius pars intrinseca, nam sic dicuntur manere in operante, & non in passum extra illud existens transire, qui transitus proprie facit actionem transeuntem. Contra; Tum quia, si ita foret, operationes sensitivæ non diceretur immanentes cum omni proprietate; quia, & si non reciperentur in passo ab operante diviso, reciperentur tamen in passo realiter distincto, scilcet in materia, quæ singillatim sumpta realiter distinguitur à toto coniuncto. Tum quia in eodem subiecto recipitur species impressa, & expressa, at species sensibilis impressa recipitur in toto coniuncto, ut species intelligibilis immediatè recipitur in intellectu, ergo & species expressa, sive sensatio; Tum tandem quia oculus ipse totus dicitur videns, non autem materia oculi, ergo visio non immediatè recipitur in materia oculi, sed in oculo toto, alioquin, & materia ipsa oculi diceretur videns, nam forma necessario denominat subiectum, in quo existit, talis, qualis ipsa est. Respondent, oculum solum denominari videntem, quia totum coniunctum est subiectum denominationis, & materia oculi est subiectum dumtaxat inhæsionis. Contra, per hoc, quod aliquid sit subiectum inhæsionis alicujus formæ, non excluditur, quin etiam esse possit subiectum denominationis, etiamsi alicui toti, cuius est pars, possit eandem derivare denominationem; anima v. g. est subiectum inhæsionis ipsius intellectionis, à qua totum totus homo dicitur intelligens, sed adhuc, & ipsa anima immediatè dicitur intelligens; nasus est subiectum similitatis, à qua totus homo etiam denominatur simus, sed adhuc, & ipse nasus dicitur immediatè simus, ergo esse subiectum inhæsionis alicuius formæ, non excludit ab ea esse subiectum denominationis, quia impossibile est formam esse in aliquo subiecto, & illi effectum suum formalem non communicare.

8 Auctores tuentes oppositam sententiam in 2. sensu, ad tres rationes allatas occurrunt, dicendo, quod ideo compositum, & non materia prima, dicitur subiectum motus, ideò visio dicitur recipi in oculo, & non in materia oculi, quia materia prima non recipit formas accidentales, nisi sic prius informata forma substantiali, & hac eadem ratione calefactio dicitur materia aquæ violenta, quia non prius recipit calorem, quam receperit formam aquæ, cui opponitur calor; at hinc inferre non licèt, ideò accidentia recipi in toto composito, veluti in subiecto inhæsionis, quia forma substantialis non precedit in materia, ut subiectum recipiens, sed potius, ut conditio recipientis. Sed hæc responsio ex dictis impugnata manet. Tum quia rationes allatæ nedum probant, formas substantiales in materia præcedere accidentales, sed absolutè probant, compositum esse subiectum inhæsionis. Tum quia etiamsi forma substantialis præcedens in materia accidentali non esset subiectum capax accidentium, satis tamen subiectum capax, & idoneum illorum est compositum ex materia, & forma substantiali præcedente coalescens, nam licèt sit ens in actu ultimo substantiali, nec sit ulterius substantialiter perfectibile, & simpliciter, est tamen adhuc perfectibile accidentaliter. Tum denique conditio præcedens in subiecto receptionem formæ, non impedit denominationem eius circa tale subiectum, nec efficit, quod denominatio debeatur aggregato per accidens ex subiecto recipiente, & conditione recipientis, ut inductione in omnibus poteit deduci, sed per rationes allatas denominatio formæ accidentalis ita debetur composito, ut quandoque soli materiæ repugnet, ut patet de actibus sensitivis, & motus aquæ ad calorem dicitur simpliciter violentus, ergo signum est, compositum esse subiectum inhæsionis, & non materiam primam.

Quarta ratio specialiter urget auctores oppositam sententiam tnentes in secundo sensu, materia per eos non recipit formam accidentalem, nisi substantiali sit informata prius, sed statim, ac forma substantialis est in materia, componitur ex eis substantiale compositum, quod est subiectum capax accidentium, ergo in ipso immediatè recipiuntur, veluti in proprio, & adęquato subiecto, non autem in materia, nisi mediatè, concomitanter, & inadęquatè, maior patet; probatur minor, totum enim, quod ex partibus coalescit, vel est capax perfectionis accidentalis, vel incapax, si primum, habetur inæntum, quod accidentalis perfectio in eo recipitur immediatè, si secundum, oportet assignare rationem istius incapacitatis, quam reddere difficilimum erit, quia licèt sit incapax perfectionis substantialis, eo quia est subsistens, & in actu ultimato, adhuc tamen est ulterius perfectibile accidentaliter.

9 Quinta demum ratio urget specialiter Averroistas passim ne-